

Inhoud

Inleiding	13
1 Geschiedenis van de rehabilitatie	17
<i>Jean Pierre Wilken en Dirk den Hollander</i>	
1.1 Rehabilitatie vanuit historisch perspectief	17
1.2 Rehabilitatie: een wereldwijde beweging	25
1.3 Positionering van rehabilitatie	26
1.4 Tot besluit	30
2 Een integrale benadering	31
<i>Jean Pierre Wilken en Dirk den Hollander</i>	
2.1 Inspiratiebronnen	31
2.2 Basisbeginselen	32
2.3 Het eigene van een integrale benadering	35
2.4 Rehabilitatie richt zich op de hele persoon en het hele leven	38
2.5 Rehabilitatie richt zich op kwaliteit van leven	39
2.6 Rehabilitatie is een proces in drie dimensies	41
2.7 Het persoonlijke leven van de cliënt staat centraal	42
2.8 Rehabilitatie ondersteunt herstelprocessen	43
2.9 Rehabilitatie speelt zich af in een triade	43
2.10 Rehabilitatie richt zich op persoonlijke en sociale rollen	44
2.11 Rehabilitatie is gericht op emancipatie, empowerment en inclusie	46
2.12 Tot besluit	49
3 Inzichten uit herstelstudies	51
<i>Jean Pierre Wilken</i>	
3.1 Wat is herstel?	51
3.2 Kennis uit longitudinaal onderzoek	52
3.3 Kennis uit kwalitatief onderzoek	55
3.4 Vijf clusters van herstelfactoren	65
3.5 Tot besluit	67
4 Presentie, herstel en empowerment	69
<i>Jean Pierre Wilken en Dirk den Hollander</i>	
4.1 De presentiebenadering	69
4.2 Herstelondersteunende zorg	76
4.3 Empowerment	80
4.4 Tot besluit	85

5	Wetenschappelijke evidentie	87
	<i>Jean Pierre Wilken</i>	
5.1	Wetenschappelijk onderzoek en het SRH	87
5.2	Resultaten onderzoek naar diverse elementen van het SRH	88
5.3	Resultaten onderzoek naar effectiviteit van het SRH	91
5.4	Modelgetrouwheidsschaal SRH	93
5.5	Tot besluit	95
6	Van wens naar werkelijkheid	97
	<i>Dirk den Hollander en Jean Pierre Wilken</i>	
6.1	De methodische cyclus van het SRH	97
6.2	Verkennen en informatie verzamelen	99
6.3	Van wens tot doel	106
6.4	Van doel naar plan	107
6.5	Al doende leert men	110
6.6	Tot besluit	110
7	Krachtgericht werken met wensen en mogelijkheden	113
	<i>Dirk den Hollander en Jean Pierre Wilken</i>	
7.1	Inleiding	113
7.2	Uitgangspunten bij het krachtgericht werken	114
7.3	Krachtgericht werken in de praktijk	116
7.4	Vijf soorten krachten	117
7.5	Omgaan met problemen binnen het SRH	121
7.5	Flexibel en creatief werken	123
7.6	Tot besluit	124
8	Coachend en oplossingsgericht begeleiden	125
	<i>Dirk den Hollander en Judith Klamer</i>	
8.1	Uitgangspunten begeleiden volgens het SRH	125
8.2	Mindfulness; aandacht en rust in de begeleiding	130
8.3	Verskillende vormen van coachen en oplossingsgericht begeleiden	133
8.4	Tot besluit	139
9	Werken met kwetsbaarheid	141
	<i>Jean Pierre Wilken en Dirk den Hollander</i>	
9.1	Inleiding	141
9.2	Kwetsbaarheid	141
9.3	Bronnen van stress	145
9.4	Persoonlijke niche	147
9.5	Krachten als tegenwicht voor kwetsbaarheid	148

9.6	Omgaan met stressgevoeligheid	150
9.7	Tot besluit	155
10	Werken met de omgeving	157
	<i>Jean Pierre Wilken en Dirk den Hollander</i>	
10.1	Het begrip omgeving	157
10.2	Het belang van omgevingsgericht werken	158
10.3	De mens en zijn territoria	159
10.4	Ruimte, tijd en handeling	162
10.5	Omgevingsvitaminen	164
10.6	Healing environment	166
10.7	Maatschappelijk steunsysteem	169
10.8	Tot besluit	170
11	Werken met sociale netwerken	173
	<i>Jean Pierre Wilken en Dirk den Hollander</i>	
11.1	Sociale netwerken	173
11.2	Functies van een sociaal netwerk	174
11.3	Sociaal netwerkbenadering	176
11.4	Werken met netwerkgroepen	178
11.5	Steun van maatjes	179
11.6	Tot besluit	179
12	Werken met de familie	181
	<i>Jean Pierre Wilken en Dirk den Hollander</i>	
12.1	Impact op familieleden	181
12.2	Familie als partner in het herstelproces	183
12.3	Doelen en uitgangspunten voor het samenwerken met gezinnen/families	184
12.4	Behoeftes van familieleden en mantelzorgers	186
12.5	Professionele ondersteuning	187
12.6	Tot besluit	189
13	Een plus een is meer dan twee	191
	<i>John Lardinois</i>	
13.1	Het proces	191
13.2	Communicatie	193
13.3	Levensfasen	197
13.4	Structuur van systemen	198
13.5	Genogram	199
13.6	Structuurschema	202
13.7	Tot besluit	203

14 Lastige besluiten	205
<i>Frank Meeuwsen en Dirk den Hollander</i>	
14.1 Als keuzes uitblijven	205
14.2 Onverhoopte besluiten	209
14.3 Besluiten overnemen	212
14.4 Zorgverlamming	213
14.5 Tot besluit	214
15 Ervaringskennis, ervaringsdeskundigheid en peer support	215
<i>Simona Karbouniaris en Jean Pierre Wilken</i>	
15.1 Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid	215
15.2 Ervaringskennis in het SRH	217
15.3 Peer support	219
15.4 Inzet van ervaringsdeskundigheid in het SRH	222
15.5 Ervaringen met ervaringswerkers	223
15.6 Familie-ervaringsdeskundigheid	226
15.7 Tot besluit	226
16 Kwartiermaken	227
<i>Doortje Kal</i>	
16.1 Stop de wereld, ik wil erop	227
16.2 Vermaatschappelijking	228
16.3 Burgerschap en 'abnormalisering'	229
16.4 Ruimte maken	229
16.5 Gastvrije professionals: de presentiebenadering	231
16.6 Radicale aansluiting: de ander verstaan en tot bestaan laten komen	232
16.7 Kwartiermaken als presentie in het kwadraat	233
16.8 Kwartiermakersactiviteiten	234
16.9 Tot besluit	236
17 Individuele Trajectbegeleiding	237
<i>Jacquelin van Ee-Zents en Els Makaay</i>	
17.1 Uitgangspunten	237
17.2 Methodiek	238
17.3 Een samenwerkingsrelatie opbouwen	239
17.4 Persoonlijk profiel maken	241
17.5 Cliënt helpen te kiezen	245
17.6 Persoonlijk trajectplan maken	248
17.7 Plan helpen uitvoeren	250
17.8 Ondersteuning gericht op behouden	251
17.9 Tot besluit	252

18 SRH bij mensen met autisme	253
<i>Joan de Heer en Corné Verhoeven</i>	
18.1 Tigo	253
18.2 Wat is autisme?	254
18.3 SRH en ASS: spanningsvelden	257
18.4 Bewust communiceren	259
18.5 De cocktail: SRH, communicatie en autisme	261
18.6 Tigo en zijn persoonlijk profiel	262
18.7 Tigo en zijn persoonlijk plan	264
18.8 Tot besluit	265
19 SRH bij jongeren met een verstandelijke beperking	267
<i>Mitchell Tiber en Marlous Prins</i>	
19.1 Kenmerken	267
19.2 Uitgangspunten begeleiding	269
19.3 SRH toegepast op jongeren met LVB	269
19.4 Krachtgericht werken met jongeren met LVB	271
19.5 Present zijn bij jongeren met LVB	274
19.6 Aandachtspunten	275
19.7 Tot besluit	277
20 SRH bij ouderen	279
<i>Joke Francissen en Diana Christian</i>	
20.1 Inleiding	279
20.2 Atie van Driel	280
20.3 SRH en werken met ouderen	280
20.4 Harry de Jong	282
20.5 Ouder worden en herstel- en ontwikkelingsprocessen	284
20.6 Steunbronnen	285
20.7 Tot besluit	286
21 Als een donderslag bij heldere hemel	289
<i>Hans van Dam en Dirk den Hollander</i>	
21.1 Niet aangeboren hersenletsel	289
21.2 Krachtgericht werken bij mensen met NAH	291
21.3 Communicatie en herstelondersteuning bij mensen met NAH	292
21.4 Samen werken aan herstel binnen de triade	296
21.5 Tot besluit	297

22	Rehabilitatiegericht werken in een forensisch psychiatrisch kader	299
	<i>Mieke van Boxtel en Wilbert van Hulst</i>	
22.1	Uitdaging	299
22.2	Het forensisch psychiatrische werkveld	300
22.3	Rehabilitatie binnen de forensische setting	301
22.4	Dilemma's	302
22.5	Herstel in de longcare en longstay	304
22.6	Tot besluit	305
23	Herstel van burgerschap	307
	<i>José Buitendijk, Frans Withagen en Dirk den Hollander</i>	
23.1	De doelgroep van de maatschappelijke opvang	307
23.2	De samenwerking tussen cliënt en begeleider	310
23.3	Bemoeizorg	313
23.4	Grenzen stellen	314
23.5	Het bevorderen van hoop en perspectief	315
23.6	Werken met en in de samenleving	316
23.7	Afscheid nemen	318
23.8	Tot besluit	319
24	Housing First	321
	<i>Rokus Loopik en Dirk den Hollander</i>	
24.1	Ontwikkeling van het Housing First-concept	321
24.2	Uitgangspunten Pathways to Housing	322
24.3	Krachtgericht werken bij Housing First	322
24.4	Housing First en herstel	323
24.5	Wat weten we van de effecten van Housing First?	324
24.6	Coachend begeleiden	325
24.7	Tot besluit	327
25	De Toekomstgroep	329
	<i>Elseline Kraak en Leonie Kusenuh</i>	
25.1	Wensen levend maken	329
25.2	Theoretische achtergrond	330
25.3	Hoe is de cursus opgebouwd?	330
25.4	Wat vinden de deelnemers er zelf van?	331
25.5	Tot besluit	332
26	Empowermentfotografie	335
	<i>Jan Sitvast</i>	
26.1	Inleiding	335
26.2	Uitgangspunten	336

26.3	Afbakening	337
26.4	Het projectieve proces	338
26.5	Zelfportretten	340
26.6	De ervaring te worden gefotografeerd	341
26.7	Het werken met albumfoto's	343
26.8	Clënten fotograferen of foto's verzamelen van het leven van alledag	343
26.9	Bewustwording, (re)presentatie en expressie	344
26.10	Performance-enactment	345
26.11	Tot besluit	345
27	Kunst en herstel	349
	<i>Toinette Loeffen, Martha van Biene en Jean Pierre Wilken</i>	
27.1	Inleiding	349
27.2	Onderzoek	349
27.3	Kunst Inclusief	351
27.4	Ervaringen van deelnemers	351
27.5	Bevorderen van kunstontwikkeling	353
27.6	Tips	355
27.7	Leerinstrumenten	357
27.8	Het nieuwe leren	358
27.9	Leeromgeving	359
27.10	Tot besluit	360
28	Effectieve implementatie	361
	<i>Dirk den Hollander en Jean Pierre Wilken</i>	
28.1	Herstelondersteunende zorg	361
28.2	Implementeren van herstelondersteunende zorg	366
28.3	Leiderschap	368
28.4	Persoonlijk ondersteuning organiseren	369
28.5	Praktijkleren en werkbegeleiding	370
28.6	Modelgetrouwheid meten	371
28.7	Tot besluit	372
29	Competenties ontwikkelen	373
	<i>Dirk den Hollander en Jean Pierre Wilken</i>	
29.1	Competenties	373
29.2	Coaching	375
29.3	Methodische Werkbegeleiding	376
29.4	Groepscoaching	377
29.5	Praktijkcoaching	378
29.6	Tot besluit	379

30 SRH als innovatie van de zorg	381
<i>André Merks en Toon van Meel</i>	
30.1 Inleiding	381
30.2 Organisatiecultuur en innovatie	382
30.3 Het in kaart brengen van de (bestaande) cultuur	383
30.4 De best passende organisatiecultuur bij rehabilitatie	384
30.5 Aansluiting bestaande organisatiecultuur en SRH	385
30.6 Cultuurtypen en SRH-kenmerken	386
30.7 Bevestiging uit onderzoek	388
30.8 Tot besluit	389
Literatuur	391
Auteurs	417
Index	421